

Op vrijdag 18 november werd de 'heilige eik van Goirle' gekapt. De plaatselijke kranten stonden er vol van. Er was jarenlang juridisch getouwtrek aan voorafgegaan tussen een bewoner met steun van de Brabantse Milieufederatie en de gemeente Goirle. Wat speelde er bij deze zaak, en in hoeverre kan men hiervan leren als het gaat om andere bomen die maatschappelijk gevoelig liggen?

Auteur: Santi Raats

De Heilige eik van Goirle werd op 18 november 2016 gekapt.

De heilige eik van Goirle is toch niet zo heilig

Bomen op het randje: Boswet of gemeentelijke verordening?

De ongeveer 150-jarige monumentale zomereik stond als enige boom pal tegen de rijweg aan. Andere bomen langs de weg staan op 1,5 meter van de rijbaan. De Raad van State in Den Haag bepaalde afgelopen 16 november dat de eik – die overigens niet de status van monumentale eik heeft – mocht worden geveld, omdat hij de verkeersveiligheid in gevaar bracht.

Twee jaar geleden was onder de gemeentelijke verordening de kapvergunning al verleend, omdat er veel ongelukken gebeurden op deze weg. Na een fataal ongeluk, waarbij een bestuurder de eik schampte, de macht over het stuur verloor, tegen een boom aan de andere kant van de weg botste en vervolgens overleed, schreef een verkeerskundige van de politie een veiligheidsrapport. Daarin stonden adviezen over hoe de gemeente de veilig-

heid plaatselijk kon verbeteren. Onderdeel van het voorstel was de kap van de eik.

Alternatieven voor kap onhaalbaar

Er kwam protest tegen de aangevraagde kapvergunning van een bewoner en de Brabantse Milieufederatie. Zij voerden aan dat de boom nog gezond was, een grote cultuurhistorische waarde had en dat er alternatieven waren voor bomenkap, zoals het verlagen van de snelheid en het omleiden van de weg. Onderzoek deed blijken dat een frontale botsing tegen de eik met een snelheid van 50 kilometer per uur nog steeds fataal kan zijn. Omleiden van de weg zou betekenen dat er tientallen andere bomen moeten sneuvelen om een nieuw wegtracé aan te leggen. De kapvergunning werd daarom alsnog verleend.

Rechtbank Breda: 'Eik valt onder Boswet'

De Brabantse Milieufederatie en de bewoner tekenden bezwaar aan en gingen in beroep bij de rechtbank van Breda. Deze deed de uitspraak dat de eik valt onder de Boswet. Hierdoor heeft de gemeente geen zeggenschap over de eik met haar gemeentelijke verordening. De gemeente moet volgens de Boswet een kapaanvraag doen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Deze instantie ziet onder andere toe op herplantplicht. Maar de gemeente had deze kapmelding bij de RVO al gedaan, naast de aanvraag voor een kapvergunning. Inmiddels had de gemeente ook al goedkeuring van de rijksdienst gekregen. De rechtbank van Breda oordeelde dat de boom dus gewoon gekapt kon worden.

Raad van State: 'Eik valt níét onder Boswet'

De bewoner en de Brabantse Milieufederatie gingen in hoger beroep bij de Raad van State in Den Haag. Deze oordeelde dat de boom níét viel onder de Boswet, maar onder de gemeentelijke verordening, omdat het een solitaire boom is. Er had volgens de gemeentelijke verordening een gemeentelijke kapvergunning moeten worden aangevraagd. Omdat de gemeente deze, naast de kapmelding bij de RVO, netjes had aangevraagd en had gekregen, oordeelde de Raad van State dat de boom mocht worden gekapt. Het college liet de eik twee dagen later kappen.

In het geval van de kap van de heilige eik van Goirle was het de gemeente niet om bescherming, maar om kap te doen. Omdat zij zowel voor een kapvergunning als voor groen licht van de RVO had gezorgd, mocht ze volgens beide gerechtelijke uitspraken de eik kappen. Het bijzondere aan deze casus is niet de uitkomst, maar wél dat beide gerechtelijke uitspraken verschillen: valt de boom nu onder de Boswet of niet?

Gemeentelijke verordening of Boswet?

Sinds de opheffing van het Bosschap per 1 januari 2015 stoeien naar verluidt meerdere gemeenten en provincies over de zeggenschap over bomen die voorheen onder de bevoegdheid van de gemeente vielen. Het gaat dan om groepen bomen in het buitengebied, zoals houtsingels en houtwallen.

Boomjurist Bas Visser: 'Den Haag zag het naast elkaar bestaan van de Boswet en het gemeentelijk kapverbod van voorheen als onnodige dubbele bescherming. In 2015 is het Bosschap door de overheid opgeheven, waardoor gemeentelijke "bosjes" en landschapselementen enkel nog onder de Boswet vielen. De gemeentelijke bescherming van deze houtopstanden verminderde hierdoor aanzienlijk. Sinds dat moment is er voor deze houtopstanden alleen een melding van kap vereist en is de wettelijke herplantplicht van de Boswet van toepassing. Gemeenten zijn dus onbevoegd op dit punt.'

Visser maakt een kanttekening: 'De gemeentelijke bevoegdheid voor bomen in het buitengebied is niet geheel opgeheven; voor de kleine categorieën hebben gemeenten hun bevoegdheid behouden. Het gaat dan om solitaire bomen, bomen op erven en in tuinen, houtopstanden van minder dan 10 are en rijen tot en met twintig bomen. (Dit verklaart hoe de Raad van State in de casus Goirle tot het oordeel kwam dat de eik in Goirle onder de gemeentelijke verordening valt; namelijk op grond van het feit dat het een solitaire boom betreft, red). Gemeenten hebben hun relatief grote mach-

telosheid aangekaart bij de landelijke overheid. Maar tot nu toe heeft Den Haag daar niet veel mee gedaan.'

In de nieuwe Wet Natuurbescherming, die per 1 januari 2017 van kracht wordt, wil de centrale overheid de middelen van gemeente om bomen in het buitengebied te beschermen, verder beperken. Hierdoor zouden gemeenten hun resterende bevoegdheden verliezen.

Provincies als bevoegd gezag binnen nieuwe wet

De nieuwe Wet Natuurbescherming heeft primair als doel om de vele natuurbeschermingswetten voor het buitengebied te bundelen. Onder deze wet vallen straks de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998, maar ook de Boswet. De centrale overheid wil met deze wet decentraliseren: het is de bedoeling dat provincies de bevoegdheden krijgen over alles wat binnen deze nieuwe wet valt. Het Rijk en dus de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) trekken zich terug op het gebied van natuurbescherming. Elke provincie mag voor zichzelf beslissen welke bomen in het buitengebied zij vrijgeeft of beschermt. De bomen die voorheen onder de gemeentelijke bevoegdheid voor bomen in het buitengebied vielen, vallen vanaf dat moment onder de Wet Natuurbescherming en dus onder het bevoegd gezag van de desbetreffende provincie.

Uitstel van toewijzing bevoegdheden

Omdat daarmee de gemeentelijke bescherming helemaal dreigt weg te vallen, is commotie ontstaan. Zozeer zelfs, dat staatssecretaris Van Dam van Economische Zaken in zijn brief van 21 oktober jl. aan de Eerste Kamer en in een brief met dezelfde strekking aan de Tweede Kamer, schreef dat de Wet Natuurbescherming per 2017 in werking zal treden *met uitzondering van artikel 4.6*. Dit artikel gaat over wie bevoegd is om regels te stellen over de houtopstanden binnen de Wet Natuurbescherming.

Wie de scepter gaat zwaaien over de houtopstanden die vroeger onder de gemeentelijke verordening vielen, is dus voorlopig nog (steeds) onduidelijk.

Per maart zou de nieuwe wet officieel zijn inrede moeten doen. Wellicht dat Den Haag dan de knoop heeft doorgehakt. Tot die tijd moeten gemeenten en provincies er samen uit zien te komen, als het aan Den Haag ligt.

Provincies moeten zich nog inwerken

Duidelijk is dat de provincies nog een kennisslag moeten slaan op het gebied van natuurbescherming. Provincieambtenaren worden daarvoor momenteel klaargestoomd bij de RVO tijdens workshopdagen, maar ook de cursussen bij boomjurist Bas Visser zitten vol.

'Provincies zijn van oudsher bedreven in de wet op de Ruimtelijke Ordening en hebben veel ervaring met het opstellen van ruimtelijk beleid, maar nog in mindere mate op het gebied van bescherming van bomen, bos en landschap en de handhaving daarvan', stelt Visser. 'Het gedetailleerde gemeentelijke bomenbeleid en kapbeleid in het buitengebied verschilt vaak van het algemene landschapsbeleid van de provincie.'

De toekomst is daardoor wat betreft Visser nog ongewis: 'Wellicht pakken provincies deze nieuwe taak goed op. Het kan ook zijn dat zij uiteindelijk gemeenten dit werk laten doen, aangezien dit werkgebied van oudsher hun expertise is.' In dat laatste geval houden gemeenten wat zeggenschap.

In een brief van staatssecretaris Van Dam aan beide Kamers blijkt dat ook volgend jaar, met de ingang van de nieuwe Wet Natuurbescherming, nog steeds onduidelijk is wie bevoegd zal zijn om de regels te maken rond gemeentelijke bosjes en houtopstanden in het buitengebied. Bevoegdheid staat vermeld in artikel 4.6 van de wet.

Van Dam schrijft: 'Artikel 4.6 van de Wet Natuurbescherming treedt niet in werking, omdat de betrokken bepaling in de praktijk onduidelijkheid blijft te geven over welke regels provincies en gemeenten mogen stellen ter bescherming van houtopstanden in het landelijke gebied. Provincies en gemeenten moeten in het licht van de decentralisatie van het gebiedsgerichte beleid en de filosofie over de bevoegdheidsverdeling zoals deze ook in de Omgevingswet vorm heeft gekregen, de ruimte hebben om met het oog op de bescherming van biodiversiteit en landschappen regels ten aanzien van houtopstanden te stellen; dat sluit aan bij de doelstellingen van de Wet Natuurbescherming.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-6311